

IVJS infokiri detsember 2021

Toimunud tegevused:

6.12 – IVJS juhatuse koosolek

15.12 – „Jahirahu“ välja kuulutamine Eesti metsades Mäetagusel

20.12 – Põdrapäev Ida-Virus osa II

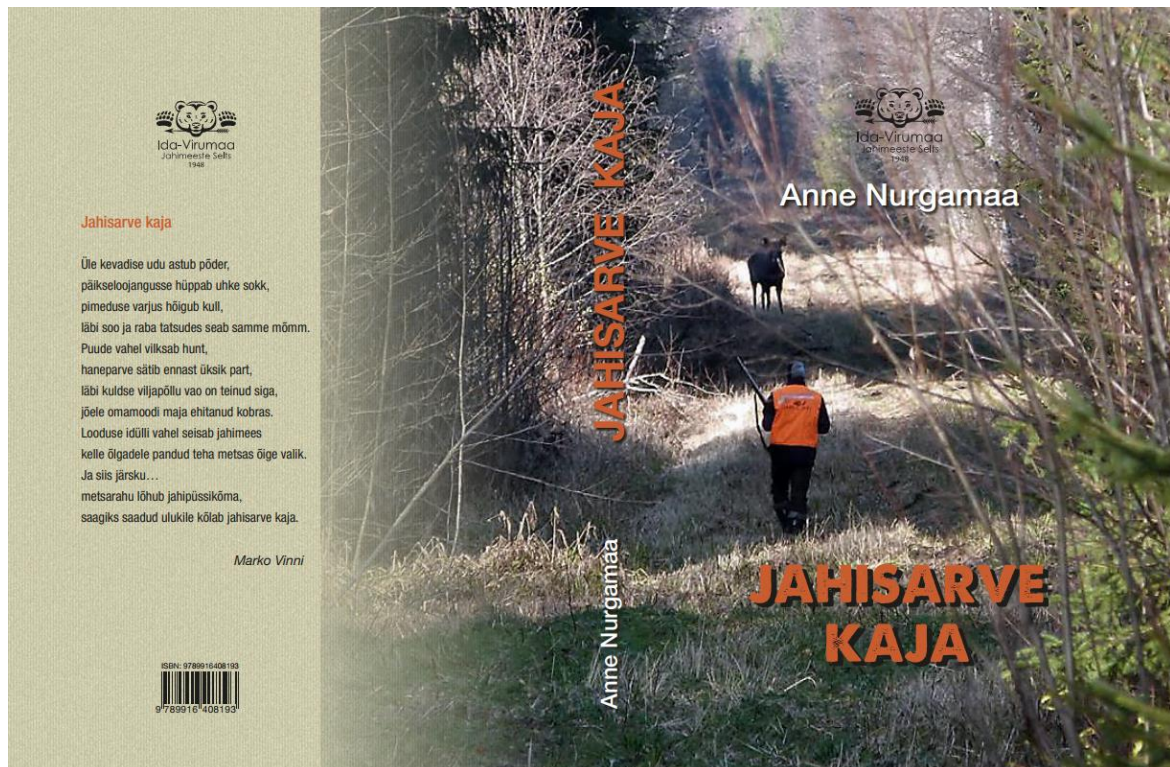
Eelseisvad tegevused:

17.01 – IVJS juhatuse koosolek

1. Seltsis müügil IVJS jahiraamat ja 2022 aasta jahikalender

Ilmunud on värskelt trükist tulnud Ida-Virumaa jahinduse ajalooraamat. Raamatu autoriks on Anne Nurgamaa ja raamatu on kujundanud Eike Ülesoo.

Raamatu letihinnaks on 20 eurot.

Soetada saab ka 2022 aasta jahikalendreid.

Jahikalendri hind 4 eurot/tk.

2. Üle Eestiline Jahirahu kuulutati välja Ida-Virumaal 15.12 Mäetagusel

15. detsembril kuulutati välja jahirahu Ida-Virumaal Mäetaguse mõisa ees.

Jahimehi oli tervitama tulnud Alutaguse vallavanem Tauno Võhmar. Ida-Virumaad tutvustas jahimeestele ja külalistele Ida-Viru Jahimeeste Seltsi tegevjuht Marko Vinni.

Tänavuse aasta tegemistest rääkis EJS-i president Margus Puust. Lisaks kuulutas ta välja eesti metsadesse jõulupühade ajaks jahirahu ning tutvustas järgmise aasta teemat, mis keskendub jahiuluki väärtustamisele. Jõulupidulikku meeleolu lõi väljakuulutamisel EJS-i jahisarve ansambel.

Pärast jahirahu väljakuulutamist esitlesid Marko Vinni ja Anne Nurgamaa Mäetaguse rahvamajas Ida-Viru Jahimeeste Seltsi ajalooamatut. Rahvamajas oli võimalik jahindusteemalise fotoseina juures pilti teha ning huvilised said tutvuda jahimehe Urmas Roodeni jahimaalide koguga.

Muusika saatel vestis juttu ja luges loodusluulet Guido Kangur.

"Jahirahu" kokkuvõtlik video, leitav siit - <https://youtu.be/9AxdZV3Ly1M>

3. Peaproovide kogumise maht sai täis!

Põllumajandus- ja Toiduameti andmetel on 30.novembri seisuga Eesti kohta tervikuna riskiloomade peaproovide lepinguline kogumise maht täis. Seega maakondadest rohkem riskiloomade proove juurde viia pole tarvis.

Vaktsineerimise järelkontrolli proovide laekumine 30.11.2021

Pea ja veri koos saab veel viia 38 proovi.

Maakond	Kogutavate peade arv	Laekunud peade ja verede arv 30.11.2021			Laekunud peade % kogumahust
	Kokku	Kokku	Rebased	Kährrikud	Kokku
IDA-VIRUMAA	65	27		27	42
PÖLVAMAA	64	35	14	21	55
TARTUMAA	20	11	2	9	55
VÕRUMAA	101	42	15	27	42
Kokku	250	115	31	84	46

4. Põdrapäevadest: mõõdetud sarveharud olid väiksemad ja väärarenguga sarvi oli rohkem

Andmeid meie jahiulukite, sh põdraasurkonna kohta hakati zooloog, dr Harry Lingi eestvedamisel süsteemsemalt koguma juba 1960-ndatel. Siis tehti ka esimesed katsed koguda vaatlusinfole lisaks põtrade alalõualuid isendite vanuse määramiseks hammaste kulumise põhjal.

1987. aastast, mil põdralõualuid hakati koguma üle Eesti, sh ka riiklikes jahimajandites, sai võimalikuks põdraasurkondade vanuselise koosseisu ja mitmete selle sidustunnuste selgitamine, nt põdrapullide sarvekasv. Soome eeskujul hakkasime 1990-ndatel koguma ka põdralehmade sigimiselundkonna-näidiseid, et selgitada põdralehmade viljakusnäitajad. Viimased kaks on peamisi seiretunnuseid, mis on aidanud tänini esile tuua meie põdraasurkonna seisundit ja selle muutusi ajas ning eri regioonides. Lisaks nendele koguti pikalt ka põtrade jahiaegseid maosisuproove. See samuti polnud asjatu tegevus, sest aitas esile tuua riskipiirkondi, kus metsakahjustuste oht oli suurem.

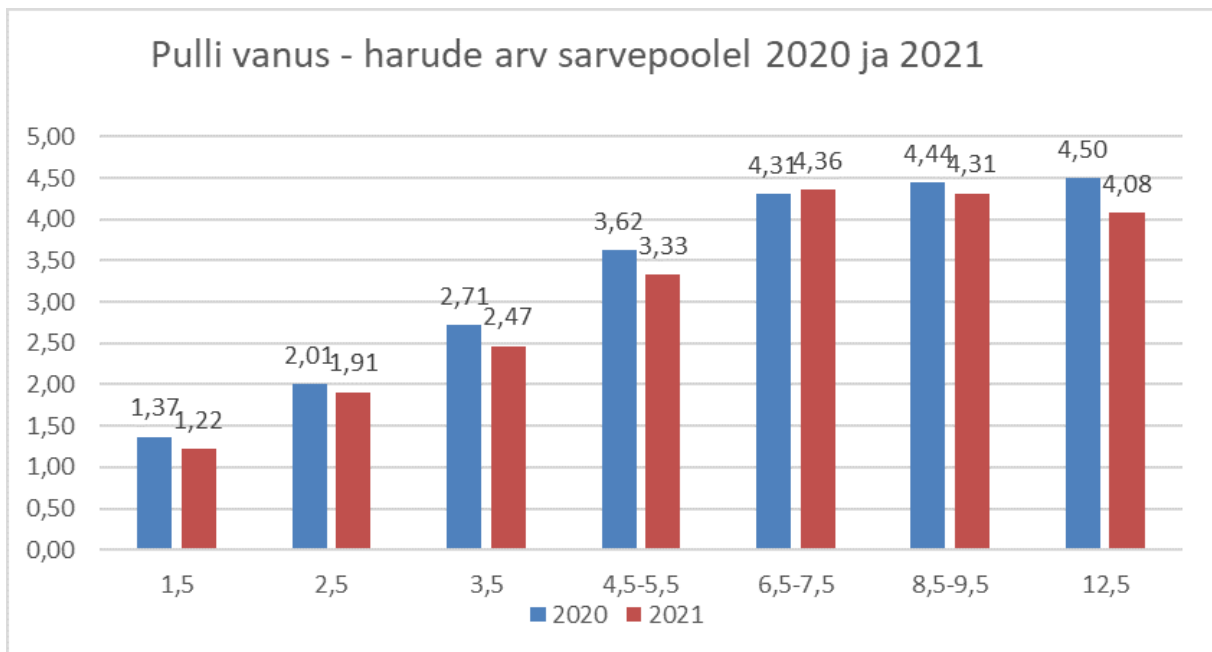
Jätakuvalt on kasutusel ka Soome originaali põhjal välja töötatud vaatluskaart jahtide käigus nähtud ja kütitud põtrade eripära jpm talletamiseks.

Põdralehmade viljakusuuringus osales aastaid TÜ lektor Anne Kirk koos zooloogia-tudengitega. 2000-ndatel kandus töö raskuspunkt järjest enam üle MMK*-s (u 2003) moodustatud ulukiseire osakonnale, kuhu asusid tööle Rauno Veeroja ja Inga Jõgisalu, TÜ juba varem lõpetanud Peep Männil jt. Tänapäevaks osaleb senini katkematus põdraseires juba kolmas põlvkond ulukibiolooge.

Mida saame teada

Nii põdrapullide sarvekasv kui põdralehmade viljakus on seotud kehalise arengu ja tervisega. Niisiis on juba vasikate, hiljem ka vanemate põtrade, alalõualuud kord pikemad, kord lühemad. Liiga vihmased või kuivad ja palavad, nagu nt suvi 2021 on vasikate kasvu pidurdanud. Väiksemad pullid kannavad hiljem väiksemaid sarvi, lehmullikatel aga lükkub esmaosalus sigimises mullikaeast kaugemale, kuna kehakaal ja areng ei ole selleks piisav.

Palava 2021. a suve järel näeb tavalult paljude katkisi sarveharusid või koguni murdunud sarvelabasid. Harude vähene vigastamine iseenesest on üsna loomulik, sest kaitseb pulle koljuvigastuste eest. Harude või lausa labade murdumine võib osutada sarvede kehvemale luustumisele, mis osutab juba toidu kehvemale kvaliteedile sarvede kasvu lõppfaasis, mil sarved.

Päris palju on sarvi, mille tagumiste harude muutlik jämedus meenutab maarjakase sõlmilisi võrseid. Samas tuli esile selliseidki pulle, kel palaval ajal head toitu ja vett jätkus ning õnnestus rohke päikesepaiste toel kasvatada üsnagi suuri sarvi. Näiteks hiljuti Massu jahipiirkonnas Pärnumaal kütitud 5,5–6,5-aastane 10+10 haruste kühvelsarvedega pull. Mullikatest kandsid paljud ühe-kaheharulisi sarvi, tihti ebasümmeetrilisi, tüvikuta või koguni nuppsarvi.

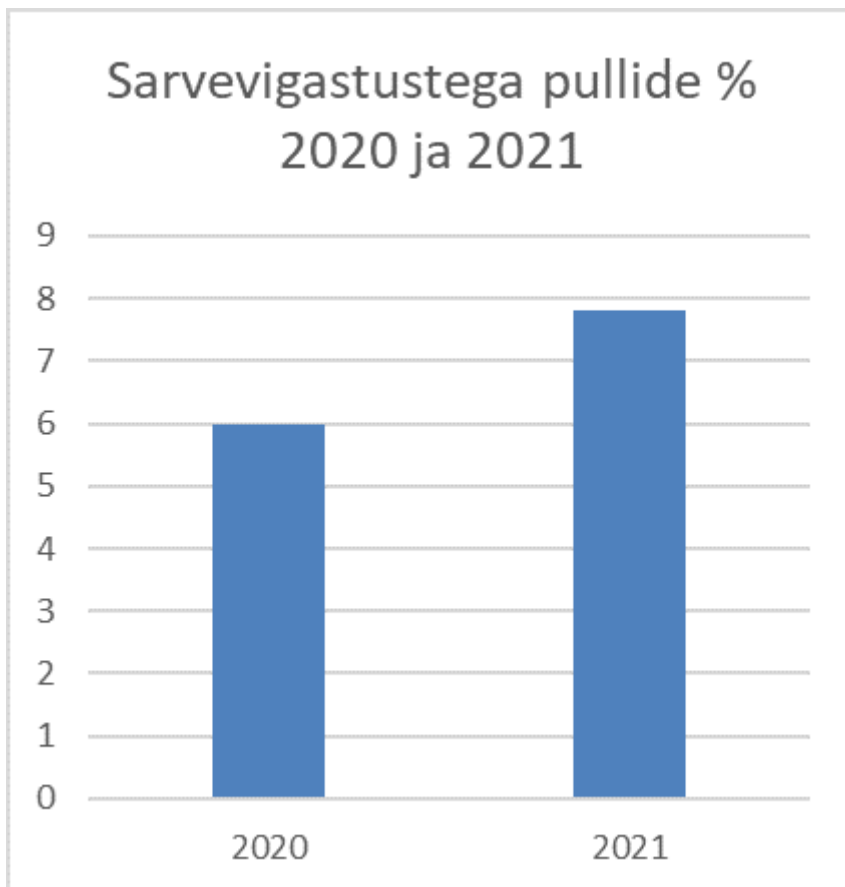
Praeguseks on kogunenud andmeid enam kui 2500 kütitud põdra kohta ning bioproove enam kui 400 põdralehmalt. Materjalide-andmete kogumine pole veel lõppenud ja kokkuvõtmine seisab ees. Paljusid sarvi enam põdrapäevadel välja ei toodagi. Siiski paistab, et suuri sarvi ongi vähem. Selle taga võib olla põdraasurkonna noorenemine. Samas valitseb sarvede kujus ja kasvus väga suur mitmekesisus, mis on meie põdraasurkonna jaoks pigem hea kui halb märk.

Võrdlustabeleid vaadates harude arv sarvepoole kohta oli pea kõigis vanusrühmades 2021. aastal võrreldes 2020. aastaga pisut väiksem. Lisaks oli jahimeeste edastatud andmeil vigastatud sarvi tänavu pisut rohkem võrreldes 2020. aastaga. Vasikadki tundusid olevat 2021. a veidi väiksemad, aga nende andmed, nt alalõualuude pikkus ja hammaste areng, on veel kokku võtmata.

Tooksin esile mõnd, mida jahimeestel annab põdra säästmiseks alati teha:

- ✓ naaberpiirkondade koostööd kahjustuste vältimisel ja (soolise) küttesstruktuuri tasakaalustamisel;
- ✓ intensiivse peibutamise vältimine tipp-jooksuajal (septembri teises pooles), hoidudes samal ajal dominantsete pullide küttesest;
- ✓ kühvelsarvi kandvate pullide hoidmine, olenemata sarvede suurusest.

Mitmete karmide piirangute ajal on mulle saanud aina selgemaks, et nendega võrdväärne või veelgi parem on isiklikul kogemusel ja eetikal põhinev hoiusoov ning tahe tegutseda ühiste eesmärkide nimel ning nii koroonat, seakatku kui põdraasurkonna säästmist silmas pidades.

Põdrapäevade kasust

Maakonnas ühes-kahes kindlas kohas biomaterjalide inventeerimine ja andmesisestamine on tunduvalt ajasäästlikum kui paljudes kohtades käimine, mida samuti tuleb ette. Igal pool on põdrapäev oma nägu, omad vastuseid ootavad küsimused. Sagedasemaid kurtmisi on vasikate

või ühe sugupoole vähesus ja arvukuse üldine langus. Metsakahjustused paistavad olevat pigem talutavais piires. Jaksu nii jahilistele kui põtradele talv üle elada.

Loodan, et põtrade, eriti aga põdravasikate vähesusest, anti ajalt jahindusnõukogudele teada ning on võimalik aktsepteerida vajadust vältida põtrade liigset küttingit tugeva arvukuse languse foonil, milles oma osa on ka vasikakadudel karu-rohketes jahipiirkondades.

Palju tänu ja häid jõule materjalid esitanud jahtkondadele, kelle abiga vaade meie väärt põdraasurkonnale on selgem kui oletamised.

5. Rahulikku Jõuluaega ja Sündmusterohket Uut Jahihooaega

Lugupidamisega

Marko Vinni

IVJS juhatuse esimees

